Płaskie nakrycia modułów

na podstawie referatu Daniela Simsona

24 kwietnia 2001

Niech R będzie pierścieniem z 1. Przez moduły będziemy rozumieć prawe R-moduły unitarne. R-moduł M będziemy nazywać płaskim, jeśli dla dowolnego monomorfizmu $u : X \to Y$ lewych R-modułów indukowane odwzorowanie $M \otimes u : M \otimes X \to M \otimes Y$ jest monomorfizmem. Wszystkie moduły projektywne są płaskie. Przykładem modułu płaskiego, który nie jest projektywny jest $\mathbb{Z}$-moduł $\mathbb{Q}$.

Załóżmy, że R będzie dziedziną. Jeśli dla każdego $d \neq 0$ i $c \in R$ istnieją a i b w R takie, że $ad = bc$, to R nazywamy obszarem Ore. W tej sytuacji istnieje pierścień lewych ułamków R_0 pierścienia R i jest on płaskim R-modułem.

Jeśli R jest pierścieniem przemiennym i $\mathfrak{p}$ jest ideałem pierwszym, to $R_{\mathfrak{p}}$ jest płaskim R-modułem.

Twierdzenie. *Niech R będzie pierścieniem. Następujące warunki są równoważne.*

(a) *Każdy prawy R-moduł jest płaski.*

(b) *R jest regularny w sensie von Neumanna, tzn dla każdego $r \in R$ istnieje $s \in R$ takie, że $r = rsr$.*

(c) *Każdy prawy ideał $I \subset R$ jest generowany przez idempotent.*

Twierdzenie. *Niech R będzie pierścieniem i M R-modułem. Następujące warunki są równoważne.*

(a) *M jest płaski.*

(b) $\mathrm{Tor}_1^R(M, -) = 0$.

(c) *Istnieje system prosty $\{P_\beta, h_{\alpha\beta}\}$ modułów projektywnych skończenie generowanych taki, że $M \simeq \varinjlim \{P_\beta, h_{\alpha\beta}\}$.*

(d) *Lewy R-moduł charakterów $M^+ = \mathrm{Hom}_{\mathbb{Z}}(M, \mathbb{Q}/\mathbb{Z})$ jest injektywny.*

Funktor $(-)^+ : \operatorname{Mod} R \to \operatorname{Mod} R^{\mathrm{op}}$ jest wierny i dokładny. Ponadto $\operatorname{Hom}_R(M, X^+) = (M \otimes X)^+$.

Niech $\mathscr{X} \subset \operatorname{Mod} R$ będzie pełną podkategorią addytywną zamkniętą na sumy i składniki proste. $\mathscr{X}$-aproksymacją modułu M nazywamy (epimorfizm) $\varepsilon : X \to M$ taki, że $X \in \mathscr{X}$ i dla każdego homomorfizmu $f : X' \to M$ takiego, że $X' \in \mathscr{X}$ istnieje $f' : X' \to X$ taki, że $f = uf'$. Powyższą $\mathscr{X}$-aproksymację nazwiemy minimalną ($\mathscr{X}$-nakryciem), jeśli dodatkowo każde odwzorowanie $g : X \to X$ takie, że $\varepsilon = \varepsilon g$, jest izomorfizmem. Dualnie dla podkategorii $\mathscr{X} \subset \operatorname{Mod} R$ zamkniętej na produkty i składniki proste można zdefiniować $\mathscr{X}$-koaproksymacje i $\mathscr{X}$-konakrycia.

Jeśli $\mathscr{X}$ jest kategorią R-modułów injektywnych, to $\mathscr{X}$-konakryciem R-modułu M jest jego powłoka injektywna. W 1953 Eckman i Schopf pokazali, że każdy moduł posiada powłokę injektywną.

Jeśli $\mathscr{X}$ jest kategorią R-modułów projektywnych, to $\mathscr{X}$-nakryciem R-modułu M jest jego nakrycie projektywne.

Wiadomo, że $\mathbb{Z}$-moduł $\mathbb{Z}_2$ nie posiada projektywnego nakrycia. Istotnie przypuśćmy, że takie nakrycie $\varepsilon : P \to \mathbb{Z}_2$ istnieje. Wiadomo, że P jest składnikiem prostym moduły wolnego F. Ustalmy taki składnik prosty $\mathbb{Z}$ modułu F, że $\varepsilon|_{\mathbb{Z}} \neq 0$. Istnieje takie odwzorowanie $g : P \to P$, które faktoryzuje się przez $\mathbb{Z}$ i $\varepsilon g = \varepsilon$. Stąd $P \simeq \mathbb{Z}$ z minimalności ε. Mamy jednak, że odwzorowanie $m : \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}$ polegające na mnożeniu przez 3 nie jest izomorfizmem i $\varepsilon m = \varepsilon$, co prowadzi do sprzeczności.

Twierdzenie (Bass, 1960)**.** *Niech R będzie pierścieniem. Następujące warunki są równoważne.*

(a) *Każdy skończenie generowany prawy R-moduł posiada projektywne nakrycie.*

(b) *$R/J(R)$ jest półprosty i idempotenty z $R/J(R)$ można podnosić do idempotentów w R.*

(c) *$R \simeq e_1R \oplus \cdots \oplus e_nR$, gdzie e_iR są nierozkładalne, $e_j = e_j^2$ oraz e_jRe_j jest lokalny dla dowolnego $j = 1, \dots, n$.*

(d) *Każdy skończenie generowany lewy R-moduł posiada projektywne nakrycie.*

Pierścienie opisane w powyższym twierdzeniu nazywamy półdoskonałymi. Przykładem pierścienia półdoskonałego, który nie jest artinowski, jest pierścień R postaci

$$R = \begin{bmatrix} \hat{\mathbb{Z}}_{(p)} & \hat{\mathbb{Z}}_{(p)} \\ (p) & \hat{\mathbb{Z}}_{(p)} \end{bmatrix} \subset \mathbb{M}_2(\hat{\mathbb{Z}}_{(p)}).$$

Twierdzenie (Bass, 1960)**.** *Niech R będzie pierścieniem. Następujące warunki są równoważne.*

(a) *Każdy prawy R-moduł posiada projektywne nakrycie.*

(b) *Każdy prawy płaski R-moduł jest projektywny.*

(c) *$R/J(R)$ jest półprosty oraz $J(R)$ jest prawostronnie T-nilpotenty, tzn. dla każdego ciągu r_1, r_2, ..., elementów $J(R)$ mamy $r_m r_{m-1} \cdots r_1 = 0$ dla pewnego m.*

(d) *R jest lewostronnie artinowski ze względu na skończenie generowane ideały.*

Pierścienie opisane w powyższym twierdzeniu nazywamy prawostronnie doskonałymi. W szczególności, jeśli $R/J(R)$ jest półprosty oraz $J(R)^m = 0$ dla pewnego m, to R jest lewo-prawo doskonały.

Moduł X nazywamy skończenie przedstawialnym, jeśli istnieje epimorfizm $\varepsilon : P \to X$ taki, że P jest skończenie generowanym projektywnym modułem i $\operatorname{Ker} \varepsilon$ jest skończenie generowany.

Twierdzenie (Oberst–Schneider, 1971)**.** *Następujące warunki są równoważne.*

(a) *Każdy prawy skończenie przedstawialny R-moduł posiada nakrycie projektywne.*

(b) *$R/J(R)$ jest regularny w sensie von Neumanna i idempotenty z $R/J(R)$ można podnieść do idempotentów w R.*

(c) *Każdy lewy skończenie przedstawialny R-moduł posiada nakrycie projektywne.*

Pierścienie opisane w powyższym twierdzeniu nazywamy fp-półdoskonałymi. Pojawiła się hipoteza Enochsa głosząca, że każdy prawy R-moduł posiada nakrycie płaskie. Hipoteza ta została udowodniona przez Enochsa oraz niezależnie przez Eklofa i Trlifaja w 1999 roku.

Niech $\mathscr{M}_R$ będzie kategorią serwantnie injektywnych prawych R-modułów. Niech $\lambda = |R| + \aleph_0$. Kładziemy $\mathscr{M}_R^{\perp} = \{Z \in \operatorname{Mod} R \mid \operatorname{Ext}^1_R(Z, I) = 0, I \in \mathscr{M}_R\}$.

Lemat (Kiełpiński)**.** *Każdy moduł $M \in \mathscr{M}_R^{\perp}$ ma postać sumy ciągłej $M = \bigcup_{\xi<\gamma} M_\xi$, gdzie $M_1 \subset M_2 \subset \cdots \subset M$, każde M_ξ jest serwantnym podmodułem M, $M_\tau = \bigcup_{\xi<\tau}$, jeśli τ jest liczbą graniczną, oraz $|M_{\xi+1}/M_\xi| \leq \lambda$.*

Wykorzystując teorię odwracania można pokazać, że każdy moduł posiada $\mathscr{M}_R^{\perp}$-minimalną aproksymację. Następnie pokazujemy, że $\mathscr{M}_R^{\perp}$ jest kategorią modułów płaskich, co kończy dowód.